

KRISTDEMOKRATERNA PRIORITERAR ÄLDRES AGENDA I SKÅNE

I Skåne ska det vara tryggt att bli äldre
17 förslag för de äldre i Skåne!

Facebook: facebook.com/kristdemokraternaiskåne
Instagram: [@KDSkåne](https://instagram.com/KDSkåne)
Webbplats: www.kristdemokraterna.se
E-post: skane@kristdemokraterna.se

Det ska vara tryggt att bli äldre i Skåne

Den 11 september 2022 är det val på lokal, regional och nationell nivå. Då ska våra skånska medborgare bestämma vilka partier och förtroendevalda som ska styra våra offentligt finansierade verksamheter de närmaste åren framöver.

Det har blivit tydligt de senaste åren att Kristdemokraterna har högt förtroende hos svenskarna i viktiga välfärdsfrågor, såsom hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Därför är det viktigt att visa, inte minst för de äldre i Skåne, att Kristdemokraterna även fortsättningsvis har förslag och idéer för att utveckla vår gemensamma välfärd.

Därför har Kristdemokraterna i Skåne tagit fram en rapport där vi samlat ihop och presenterar 17 konkreta och skarpa förslag för de äldre i Skåne som utgår ifrån att varje människa är en unik och oersättlig individ som har samma absoluta och okränkbara värde oavsett ålder. Det ska vara tryggt att bli äldre i Skåne och vi vill visa att det är möjligt att prioritera detta. Skåningarna ska kunna lita på välfärden och vi sätter trygghet först. Just nu pågår ett välfärdsvek som vi måste vända.

Trots goda intentioner, aktiv politik och många förslag under många år visar det senaste årets pandemi att det finns problem och utmaningar att ta sig an när det gäller våra äldre skåningar. Coronakommissionens rapport är en gripande berättelse om samhällets tillkortakommanden inom flera områden och under många år. Kritiken som riktas mot omhändertagandet av de äldre är tydlig och berättigad:

”Vi har bland annat funnit att äldreomsorgen stod oförberedd och illa rustad när pandemin slog till och att det bottnade i strukturella brister som varit kända långt före virusutbrottet. För dessa brister bär den sittande regeringen – liksom de tidigare regeringar som också haft denna kunskap – det yttersta ansvaret.”

Äldreomsorgen under pandemin, Delbetänkande av
Coronakommissionen Stockholm 2020 SOU 2020:80 sid 22

Även om Coronakommissionens första delbetänkande primärt handlar om äldreomsorgen, där kommunerna är huvudman, finns det mycket att begrunda som förtroendevald på lokal, regional och nationell nivå. Kristdemokraterna har länge, långt före pandemin, kämpat för att äldrepolitiken som helhet ska få långsiktigt bättre villkor så att den kan vara det trygga stöd den är tänkt att vara när en äldre person inte klarar sig själv utan behöver hjälp.

Kristdemokraterna i Skåne kommer även framöver att presentera förslag inför valet 2022 där vi gör tydliga satsningar och prioriteringar av de äldre i Skåne.

Per Einarsson (KD)
Regionråd

Maria Berglund,
Distriktsordförande KD Skåne

Berit Wirödal
ordf KD Senior Skåne

Bakgrund till rapporten: Det ska vara tryggt att bli äldre i Skåne. Ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för Kristdemokraterna. Äldre personer är en tillgång för hela samhället. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. De ska kunna åldras i trygghet, bibehålla sitt oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Var och en ska ses som en person med ett eget och unikt värde och med skilda intressen och bakgrunder. God vård, ett behovsanpassat boende och självbestämmande över sin vardag är en självklarhet – hela livet.

Har vi inte kommit längre i Sverige kring synen på de äldre?
Hur vi tar hand om och behandlar våra äldre är en fråga om värdighet som upprört oss i Sverige tidigare. Redan 1952 formulerade Ivar Lo-Johansson följande kring hur de äldre i vårt samhälle behandlas:

”Det räcker inte att varje åldring får en sängkant att sitta på och stirra mot döden, även om anstalten är aldrig så ny.”

Ivar Lo-Johansson, Åldersdoms-Sverige, A Bonniers förslag 1952

I reportageboken Åldersdoms-Sverige beskriver Ivar Lo-Johansson verkligheten för de äldre och deras upplevelse av maktlöshet, utsatthet och tvång. I boken argumenterar Ivar-Lo för en mänsklig ålderdom där de gamla kan vara kvar i sina sammanhang men också att de kan vara en del av en produktiv verksamhet. Naturligtvis har mycket förändrats till det bättre sedan dess, både inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården, men citatet manar till eftertanke och reflektion om hur vi hanterar dessa angelägna frågor både på kort och lång sikt. Vi får aldrig glömma bort de enskilda berättelserna, upplevelserna och våra tillkortakommande när det gäller äldrefrågorna.

Skånes befolkningsstruktur

Under den närmaste tioårsperioden kommer Skånes åldersstruktur att förändras markant. 2030 kommer Skånes befolkning vara över 1,5 miljoner och andelen 80+ kommer vara mer än 100 000. Ökningen bland de äldre skåningarna är uppskattad till cirka 40 % under de närmaste tio åren. Ingen annan ålderskategori kommer ens i närheten av denna ökning. Det ökade antalet äldre personer kommer att påverka alla offentliga verksamheter, inte minst kommunernas äldreomsorg och hälso- och sjukvården i Region Skåne. Vi står alltså inför den stora utmaningen med att färre ska försörja fler. Genom satsningar på genomtänkta politiska förslag går det att skapa välstånd och en välfärd i världsklass för de som behöver det allra mest, våra äldre skåningar.

Att bli äldre

Att bli äldre och åldras är en naturlig del av livet, en process som börjar redan när vi föds. Hur vi åldras och lever som äldre kan vi vara med och påverka. Ett sätt är att stärka det friska. Hälsan bestäms av såväl yttre som inre faktorer. Vetenskapen talar om fyra hörnpelare som bidrar till hälsosamt åldrande; meningsfullhet, social samvaro, fysisk aktivitet och goda matvanor. Därför behöver våra insatser fokusera på att ge skåningarna goda förutsättningar för att varje individ ska få åldras med så

god livskvalité som möjligt. Region Skåne och de skånska kommunerna måste vara flexibla för de olika behov som finns hos äldre.

Äldre är en heterogen grupp. På samma sätt som personer under andra delar av livet är olika och har skilda behov så gäller det också för äldre personer. Det innebär att insatser av olika slag måste göras med individens rätt till självbestämmande i fokus. Det krävs en helhetssyn på människan där såväl fysiska, psykiska, sociala som andliga behov finns med. Inom hälso- och sjukvården benämns detta personcentrerad vård.

Kristdemokraterna i Skåne vill betona att förslagen ska ha ett Agenda 2030-perspektiv. Det innebär att för att forma ett gott liv, hela livet, behöver inte bara sjukvården och äldreomsorgen i sig vara bra och trygg. Samhällsbyggnadsfrågor liksom det civila samhällets bidrag, kulturen och bildningen samt många fler aspekter måste beröras.

17 kristdemokratiska förslag för de äldre i Skåne

I följande rapport kommer Kristdemokraterna i Skåne att redogöra för 17 viktiga förslag för att förbättra situationen för de äldre i Skåne. Det ska vara tryggt att bli äldre och Kristdemokraterna är garanten för att äldre kommer vara prioriterade i politiken på lokal, regional och nationell nivå. Förslagen som vi presenterar i denna rapport hanterar beslut på alla tre politiska nivåer och ska ses som en kortfattad sammanfattning. Det finns självfallet mycket inom detta breda politiska område, men se det som ett urval av kristdemokratiska prioriteringar att driva under innevarande mandatperiod, inför valrörelsen nästa år och efter valsegrar på lokal, regional och nationell nivå den 11 september 2022.

Nära vården

Nära vård är inte en ny organisationsnivå eller en benämning på dagens primärvård, även om primärvården utgör en kärna i den nära vården. Nära vård är snarare ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. Den närmaste vården är den som patienten/brukaren kan ge sig själv – egenvården – samt det stöd kommuner och regioner kan ge för att möjliggöra detta.

För att hälso- och sjukvården och den kommunala vård- och omsorgen ska fortsätta vara effektiv och ha hög kvalitet, och kunna möta den demografiska utvecklingen och invånarnas behov på ett bättre sätt, krävs en omställning i hela vårdkedjan.

En mer tillgänglig, närmare vård kan tillsammans med nya arbetssätt i vården innebära att resurserna inom vård och omsorg kan användas bättre och därmed räcka till fler. Kärnan i Nära vård är ett personcentrerat arbetssätt som utgår från individens behov och förutsättningar. Det innebär att se, involvera och anpassa insatserna efter vad som är viktigt för just den personen.

Hälso- och sjukvården har utvecklats och kommer framöver att behöva förändras i grunden. 1992 genomfördes *Ädelreformen* som innebar att vi gick ifrån sjukhemsavdelningar med många patienter på samma sal till nya äldreboenden där varje person hade eget rum och den sociala omsorgen och det friska betonades. Det var en viktig reform som var nödvändig utifrån de förutsättningar som gällde då, men på 2020-talet behöver vi ännu en gång göra en genomgripande reform utifrån principerna kring Nära Vård för att möta dagens situation och framtidens utmaningar.

Kristdemokraterna anser att regionerna ska avskaffas och staten ta över ansvaret för sjukvården. Detta är förhoppningsvis känt av de flesta. Men det är en omfattande reform som tar tid att genomföra. Därför behöver ett förstatligande av hälso- och sjukvården först utredas. Men det finns mycket annat som kan göras på kort sikt för förbättra vården för såväl patienter som personal. Förslagen som Kristdemokraterna presenterar i denna rapport kommer att stärka vården här och nu.

Det offentliga har ett ansvar för att hälso- och sjukvården fungerar och för dem som är äldre ökar ofta behovet av insatser med åldern. Det är därför en nödvändighet att insatser ges på ett sammanhållet sätt för att den äldre ska få en personcentrerad vård och omsorg av god kvalitet. En god samverkan är en förutsättning.

Satsa på nära vården

Förbättrat samarbete och ett värdigare omhändertagande av våra äldre handlar inte om att organisera om den skånska sjukvården eller den kommunala äldreomsorgen. Det handlar om att alla aktörer måste samverka bättre för individens bästa och att vården blir mer tillgänglig och sammanhållen både genom geografisk närhet och genom digitala vårdtjänster när det är lämpligt. Den nära vården måste vara basen i sjukvården och den behöver fungera väl för att alla andra delar i vården ska lyckas. Idag är sjukvården alldeles för sjukhuscentrerad. Vi vill istället att den nära vården på vårdcentralerna blir den naturliga ingången för fler. Men då måste primärvården byggas ut och göras mer tillgänglig.

Sköra patienter ska inte komma till akuten

De som många gånger får vänta längst på akuten är de äldre. Därför måste hälso- och sjukvården utvecklas på olika sätt så att de äldre sätts i centrum och får bättre vård. Kristdemokraterna vill utveckla direktinläggningar på vårdavdelning och egna sjukvårdsspår så att sköra patienter inte behöver gå via akuten. Detta kan motverka det faktum att alldeles för många sköra patienter tvingas passera de skånska akutmottagningarna under ovärdiga former.

Kommunala läkare

Tillgången till läkare i den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas för att de äldre och deras anhöriga ska känna sig trygga med att det görs korrekta medicinska bedömningar kring sjukvårdsbehovet. Detta görs bäst genom att utöka den tid som avdelas för primärvårdens läkarinsatser i äldreomsorgen så att det finns tillräckligt med tid att göra de medicinska bedömningar som krävs och följa upp arbetet tillsammans med hela vårdteamet. Inom ramen för den ekonomiska förstärkning som Kristdemokraterna föreslår för primärvården möjliggörs att läkarinsatserna stärks i den kommunala hälso- och sjukvården.

Fast läkarkontakt

Nästan hälften av skåningarna saknar i dag en fast läkarkontakt. Det skapar onödigt merarbete både för patienter och sjukvårdspersonal. Lika självklart som att de flesta Skåningar vet namnet på sin frisör, lika självklart ska det vara att du vet namnet på din läkare. Alltför många som söker sig till vården möter ett nytt ansikte varje gång de kommer till sin vårdcentral. Kristdemokraterna vill ge alla skåningar rätt till en fast läkarkontakt och vi behöver börja med alla som bor på de skånska särskilda äldreboendena.

Personligt ansvar för patienter

I den svenska sjukvården har vi kanske glömt bort det viktigaste av allt, det personliga ansvaret. Det har gått så långt att ingen längre vet vem som är ansvarig för vad och patienter bollas fram och tillbaka. Eftersom alla gör sin del utifrån regler och förordningar märks det inte och uppföljningarna visar inte på några missförhållanden. För att läkarna ska kunna vara personligt ansvariga måste de få ett rimligt uppdrag. Genom att uppsätta mål för antalet listade patienter per läkare och genom att låta en läkare ta ett helhetsansvar för patientens vårdbehov kommer vi lösa en del av utmaningarna för skånsk sjukvård.

Hemtagningsteam i alla skånska kommuner

Efter en sjukhusvistelse uppstår det ofta, tillfälligt eller varaktigt, ett ökat behov av omsorg. Det största behovet finns hos sköra patienter med kroniska och återkommande sjukdomar. Om detta inte fungerar ökar behovet av dyra sjukhusvistelser och omfattande omsorgsinsatser drastiskt. Därför behövs hemtagningsteam i alla skånska kommuner som tillsammans med Region Skåne kan göra övergången så enkel och sömlös som möjligt. Teamet kan till exempel bestå av undersköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Det vore även värdefullt om kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska (MAS) och en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) ingår i teamet.

En MAR i varje skånsk kommun

Lika väl som det i varje kommun finns medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, behövs det också en medicinskt ansvarig för rehabilitering, en s k MAR, för att säkra en fungerande rehabilitering inom den kommunala hälso- och sjukvården. Många äldre bor kvar hemma i ordinärt boende och får delvis hjälp av anhöriga men på grund av exempelvis artros kan de tvingas dra ner på fritidsaktiviteter. Att främja fysisk aktivitet bland äldre är också viktigt för att förebygga benskörhet, vikttnedgång, trötthet, fysisk funktionsnedsättning och social isolering. Gånghjälpmiddel kan också avlasta smärta och minska fallrisk. Genom att det finns en MAR i varje kommun ges bättre förutsättningar att säkra att rehabiliterande insatser ges till alla inom den kommunala hälso- och sjukvården

Utöka GAT (Geriatriska akutteam) inom den skånska sjukvården

Genom att skriva in patienter från kommunernas korttidsboende till ett GAT (Geriatriskt akutteam) skapas ett tätare samarbete mellan kommunerna och regionen och det ger ökad kvalitet för patienterna. På så sätt undviker vi att denna sköra patientgrupp skickas till de skånska akutmottagningarna och vi skapar en direktlänk mellan verksamheterna. Patienterna får snabbare hjälp, det frigörs tid från de kommunala sjuksköterskorna och vårdcentralerna avlastas. Det bidrar även till att minska onödiga inläggningar på de skånska sjukhusen och kan frigöra resurser till en ansträngd hälso- och sjukvård.

Kristdemokraterna i Skåne vill att:

- Den svenska hälso- och sjukvården ska förstärkas på sikt och att omhändertagandet av de äldre i sjukvården och den kommunala omsorgen förbättras.
- Minska antalet sköra patienter på våra akutmottagningar bland annat genom direktinläggningar och egna sjukvårdsspar
- 25 % av hälso- och sjukvårdens pengar ska gå till den Nära vården 2025.
- De skånska kommunerna ska ha rätt att anställa kommunala läkare.
- Alla skåningar ska ha en fast läkarkontakt. Börja med de äldre på särskilda boenden.
- Läkare ska ha personligt ansvar för patienter med 1000 listade som långsiktigt mål, med delmål på ett, tre, fem och tio års sikt.
- Samtliga skånska kommuner ska ha ett hemtagningsteam.
- Utse en medicinskt ansvarig för rehabilitering, en s k MAR i alla skånska kommuner.
- Utöka GAT (Geriatriska akutteam) inom den skånska sjukvården

Livskvalitet

Livskvalitet har ingen ålder. Därför behövs det förslag och initiativ för att utveckla detta område även för dem som befinner sig på ålderns höst. Det är både svårt och komplicerat att mäta och definiera livskvalitet, men att avstå från att driva frågor kring livskvalitet är ett sämre alternativ. Det finns ingen allmän accepterad definition av begreppet livskvalitet och det beskrivs olika beroende på forskningsdisciplin, men övergripande handlar det om välbefinnande såsom funktion i vardagen, livstillfredsställelse, meningsfullhet och lycka. Hos den skånska befolkningen över 65 år finns det många som mår dåligt och för att möta detta problem med psykisk ohälsa hos äldre, där många redan är sköra och ofta ensamma vill Kristdemokraterna ta ett samlat, tydligt grepp med ett antal förslag för att förbättra livskvaliteten.

Motverka ensamheten i Skåne

Vi måste i Skåne sluta se ensamheten som ett individuellt problem och börja betrakta det som ett samhällsproblem. Då kan vi också ta steg bort från ett samhälle som hamnat i konflikt med människan som gemenskapsvarelse. Ensamhet är en lika stor riskfaktor för att dö i förtid som rökning och skadar vår hälsa mer än såväl stillasittande som dåliga matvanor. Ensamhet drabbar både psykiskt och fysiskt. Den kan leda till kroppsliga besvär, kronisk stress och andra sjukdomar. Risken att drabbas av kärlekskramp, hjärtinfarkt och stroke ökar. Men ensamheten är svår att komma åt. En längre tids avskildhet kan göra att steget ut till social aktivitet bland nya människor känns stort att ta på egen hand. Genom att erbjuda hälsofrämjande insatser till äldre kan vi bidra till ett längre, självständigt liv med god livskvalitet.

Motverka självmord bland äldre i Skåne

Den senaste statistiken från Socialstyrelsen och dödsorsaksregistret visar att självmord är vanligare bland män än kvinnor och vanligast bland äldre män (85+) i Sverige. 2019 dog 395 kvinnor och 869 män på grund av suicid¹. Detta är fler än 2018². Vi får inte acceptera psykisk ohälsa och ångest hos äldre som en naturlig konsekvens av åldrandet.

Betydelsen av att bli sedd och tilltalad ska inte underskattas. Isolering och ensamhet är livsfarligt. Ibland räcker det att våga fråga och lyssna på svaret. Ibland krävs det akut vård. Kristdemokraterna menar att en kartläggning av riskerna för självmord bland brukare och inom hemtjänst och särskilda äldreboenden kan vara en del av lösningen. Tillsammans kan vi bryta den ofrivilliga ensamheten och skapa ett samhälle präglad av gemenskap och medmänsklighet.

Skriv ut social aktivitet på recept (SAR)

Kristdemokraterna i Skåne vill motverka ensamhetsproblem som breder ut sig genom att börja låta läkare skriva ut social aktivitet på recept (SAR) som ett sätt att motverka den växande ensamheten. Att bygga gemenskaper och relationer är förstås inte en uppgift främst för politiken – men att uppmuntra och förbättra förutsättningarna för gemenskap är det definitivt.

¹ Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen, 2019.

² Dödlighet i suicid (självmord), Folkhälsomyndighetens hemsida, besökt 16/9-20.

Kultur skapar livskvalitet för de äldre

Vi har ett fantastiskt kulturutbud i Skåne och mycket att vara stolta över, men mycket mer kan göras för att skapa en meningsfull tillvaro för de äldre. Vår lust till upplevelser och konst minskar inte för att vi blir äldre. Konst och kultur bidrar till att bryta isolering och ökar känslan av delaktighet. Många äldre lever med sorg och förluster av egna förmågor, livskamrater eller närstående. Kultur kan vara ett sätt att hantera och bearbeta ångest, sorg och smärta. Region Skåne och de skånska kommunerna skulle kunna ta ett samlat grepp och vara ett tydligt nav och en kunskapsbank inom området och erbjuda kompetenshöjande insatser för att tillhandahålla kultur för Skånes alla äldre.

Senior sport school i fler skånska kommuner

Sedan 2009 driver RF-SISU och Region Skåne tillsammans med ett antal skånska kommuner Senior Sport School som syftar till att skapa förutsättningar för ett hälsosamt åldrande i Skåne. Senior Sport School genomförs 24 gånger per år runt om i Skåne. Målet med arbetet är att skapa ökad livskvalitet och välmående genom fysisk aktivitet och social gemenskap hos en grupp i samhället som tenderar att bli bortglömd i idrottssammanhang. Utmaningen är som vanligt att nå utanför dem som redan är intresserade och därför vill Kristdemokraterna att fler kommuner i Skåne börjar genomföra Senior Sport School mer kontinuerligt och breddar rekryteringen så att fler äldre får nya vänner, prova på idrott och lära sig om goda matvanor.

Skåne behöver fler äldrepsykiatrimottagningar

Många äldre är drabbade av psykisk ohälsa. Sedan 2000 har det funnits en äldrepsykiatrimottagning i Helsingborg som uppvisar goda behandlingsresultat. För att denna vårdform på sikt ska bli mer likvärdig över hela Skåne vill Kristdemokraterna att det öppnas fler mottagningar. Dessa mottagningar har ett klart uppdrag att arbeta för att förbättra äldres psykiska hälsa, som vi sett har påverkats negativt under Coronapandemin.

Förebygg osteoporos (benskörhet) och öka livskvaliteten för äldre

Osteoporos är en folksjukdom som inte får den uppmärksamhet den borde ha. Varannan kvinna och var fjärde man över 50 år drabbas av osteoporos. Tyvärr är det så att frakturer på grund av osteoporos ökar med stigande ålder, 70 procent av dem som drabbas av osteoporos är över 75 år. Knappt 20 procent av dem som råkat ut för en fraktur får hjälp att förebygga framtida frakturer, trots att vi vet att risken för detta ökar kraftigt efter den första frakturen. Vi vet också att rörelse, styrketräning och bättre kost gör stor skillnad när det gäller benskörhet. Det behövs aktiva insatser från hälso- och sjukvården för att förebygga och följa upp frakturer genom en tydlig och sammanhållen vårdkedja för frakturer – en frakturkedja. Genom en grundligare undersökning och bedömning om fallrisk och ett förebyggande samtal med patienter om säkerhetsrisker skulle vi kunna spara mycket mänskligt lidande och stora vårdkostnader.

Undernäring ska minska bland äldre i Skåne

Risken att drabbas av undernäring ökar med stigande ålder enligt vissa data är upp till 60% av de boende på särskilda äldreboenden undernärda eller riskerar att bli det. Sannolikt är det så också i de egna hemmen där risken för undernäring är som störst. Vi behöver ta fram ytterligare underlag för att identifiera hur stort problemet är och kunna konkretisera arbetet inom Region Skåne och de skånska kommunerna för att

motverka undernäring. Nya arbetssätt och digitala lösningar behövs. Genom samarbete där mat och måltider ses som en del av äldre personers hälsa och välbefinnande skulle vi kunna göra mycket.

Kristdemokraterna i Skåne vill att:

- Arbetet för att motverka ensamhet blir mer prioriterat i Region Skåne och de skånska kommunerna.
- Motverka och minska antal självmord bland äldre i Skåne.
- Läkare ska kunna skriva ut social aktivitet på recept.
- Region Skåne och de skånska kommunerna ska ta ett tydligt ansvar och vara ett nav och kunskapsbank för kultursatsningar för äldre.
- Fler skånska kommuner börjar driva Senior Sport School oftare och mer regelbundet.
- Det öppnas fler äldrepsykiatrimottagningar i Skåne
- Arbeta för en jämlik osteoporosbehandling i hela Skåne och en sammanhållen frakturkedja där förebyggande arbete och uppföljning ingår.
- Ingen äldre i Skåne ska drabbas av undernäring.